

ว่านหางจระเข้: บรรเทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

ธิดารัตน์ จันทร์ดอน
สำนักงานข้อมูลสมุนไพร
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การดูแลสุขภาพเบื้องต้นภายในครอบครัว รวมทั้งการปฐมพยาบาลด้วยวิธีที่ถูกต้องต่ออาการต่างๆ จากอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติได้เองเพื่อเป็นการบรรเทาอาการ ก่อนที่จะไปพบแพทย์ และมีข้อมูลของสมุนไพรใกล้ตัวชนิดหนึ่ง นั่นก็คือ **ว่านหางจระเข้** ที่หลายๆ ท่านรู้จักกันดีว่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการปฐมพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก และพบว่ามีส่วนช่วยในการฟื้นฟูสภาพผิว โดยมีการศึกษาทางคลินิกและมีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ว่านหางจระเข้ มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Aloe vera* (L.) Burm.f.

สารสำคัญ วัุ้นจากใบประกอบด้วย สารกลุ่ม โพลีแซคคาไรด์ (polysaccharides), โกลโคโพรตีน (glycoproteins) และสเตอรอล (sterols)

การศึกษาทางคลินิก พบว่ามีผลในการสมานแผล ใช้บรรเทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หรือใช้เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางเพื่อป้องกันและบรรเทาอาการไหม้จากแสงแดด (1) และยังมีผลช่วยในการบรรเทาอาการของโรคสะเก็ดเงิน (psoriasis) (2)

ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา วัุ้นจากใบว่านหางจระเข้มีฤทธิ์ปรับปรุงสภาพผิวผ่านกลไกต่างๆ ได้แก่ ฤทธิ์ต้านการอักเสบ ฤทธิ์ต่อวัฏจักรการแบ่งตัวของเซลล์ผิวหนัง ฤทธิ์ปรับปรุงการทำงานของเซลล์คีราตินโนไซต์ (keratinocyte) ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนใหญ่ของผิวหนังชั้นนอกสุด (epidermis) และฤทธิ์ต่อการกระตุ้นการเจริญของชั้นผิวหนัง นอกจากนี้ยังมีฤทธิ์กระตุ้นเซลล์ผิวหนัง (human dermal fibroblasts) ในการสร้างคอลลาเจน (collagen) และไฮยาลูรอนิกแอซิด (hyaluronic acid) ซึ่งมีผลต่อการเจริญของเซลล์และเพิ่มความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง เป็นต้น (3-8)

วิธีการเตรียมอย่างง่าย ใช้ใบแก้วว่านหางจระเข้ นำมาปอกเปลือกสีเขียวและล้างน้ำยางสีเหลืองออกให้สะอาด นำเฉพาะส่วนวัุ้นมาใช้พอกแผล แต่ควรเตรียมแล้วใช้ทันทีหรือเก็บไว้ในที่เย็น เนื่องจากภายในวัุ้นจะมีสารที่ไม่คงตัว เมื่อโดนความร้อนหรือรังสียูวีและออกซิเจนในอากาศ จะค่อยๆ สลายตัว อย่างไรก็ตามหากทำการปฐมพยาบาลแล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรรีบไปพบแพทย์ และปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์จนอาการของแผลหายเป็นปกติ (9-10)

วิธีการใช้ตามบัญชียาจากสมุนไพร รายการบัญชียาหลักแห่งชาติ (11)

ยารักษาทางจระเข้

ชนิดเจล	ยาที่มีปริมาณของวุ้นว่านหางจระเข้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 โดยน้ำหนัก (w/w)
ชนิดโลชั่นเตรียมสด	ยาที่มีปริมาณของวุ้นว่านหางจระเข้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 โดยน้ำหนัก (w/w)
ข้อบ่งใช้	รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
ขนาดและวิธีใช้	ทั้งชนิดเจลและโลชั่นเตรียมสด ทาบริเวณผิวหนังที่ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก วันละ 3-4 ครั้ง
ข้อควรระวัง	ไม่ควรใช้ในผู้ที่มีประวัติแพ้ว่านหางจระเข้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ผสมว่านหางจระเข้
อาการไม่พึงประสงค์	อาจทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดง หรือผื่นแพ้สัมผัสได้ หากมีอาการดังกล่าวให้หยุดใช้ยา
ข้อมูลเพิ่มเติม	ยาโลชั่นเตรียมสด มีอายุการเก็บ 7 วัน เก็บยาไว้ในตู้เย็น (อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส)

นอกจากการนำวุ้นว่านหางจระเข้มาใช้ภายนอกเพื่อฟื้นฟูอาการต่างๆ ของสภาพผิว ยังมีการศึกษาทางคลินิกเพิ่มเติมให้อาสาสมัครผู้หญิงรับประทานผงวุ้นว่านหางจระเข้ที่ประกอบด้วยสารสำคัญ sterol พบว่ามีผลช่วยบรรเทาหรือบรรเทาเบาหน้าได้ (8,12) นอกจากนี้ยังมีผลในการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวาน (13) รวมทั้งบรรเทาอาการของผู้ป่วยโรคลำไส้แปรปรวน (irritable bowel syndrome: IBS) และโรคลำไส้อักเสบเป็นแผลเรื้อรัง (ulcerative colitis) ได้ (14-15) อย่างไรก็ตามการเตรียมวุ้นว่านหางจระเข้เป็นยาหรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อบรรเทาอาการของโรคต่างๆ ดังกล่าว จะต้องคำนึงความสะอาด และเตรียมในสภาพปราศจากเชื้อ

เอกสารอ้างอิง

1. Maenthaisong R, Chaiyakunapruk N, Niruntraporn S, Kongkaew C. The efficacy of *Aloe vera* used for burn wound healing: a systematic review. *Burns* 2007;33(6):713-8.
2. Miroddi M, Navarra M, Calapai F, Mancari F, Giofrè SV, Gangemi S, et al. Review of clinical pharmacology of *Aloe vera* L. in the treatment of psoriasis. *Phytother Res* 2015 ;29(5):648-55.
3. Moriyama M, Moriyama H, Uda J, Kubo H, Nakajima Y, Goto A, et al. Beneficial effects of the genus *Aloe* on wound healing, cell proliferation, and differentiation of epidermal keratinocytes. *PLoS One* 2016;11(10):1-15.
4. Rahman S, Carter P, Bhattarai N. *Aloe vera* for tissue engineering applications. *J Funct Biomater* 2017;8(1):1-17.

5. Choi Seongwon, Chung MH. A review on the relationship between *Aloe vera* components and their biologic effects. *Semin Integr Med* 2003;1(1):53-62.
6. Garcia-Orue I, Gainza G, Gutierrez FB, Aguirre JJ, Evora C, Pedraz JL, et al. Novel nanofibrous dressings containing rhEGF and *Aloe vera* for wound healing applications. *Int J Pharm* 2017;523(2):556-66.
7. Pereira GG, Guterres SS, Balducci AG, Colombo P, Sonvico F. Polymeric films loaded with vitamin E and *Aloe vera* for topical application in the treatment of burn wounds. *Biomed Res Int* 2014;2014:1-10.
8. Tanaka M, Misawa E, Yamauchi K, Abe F, Ishizaki C. Effects of plant sterols derived from *Aloe vera* gel on human dermal fibroblasts *in vitro* and on skin condition in Japanese women. *Clin Cosmet Investig Dermatol* 2015;8:95-104.
9. เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง “การปฐมพยาบาลด้วยสมุนไพรใกล้ตัว”; วันที่ 7 ส.ค. 2556; สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
10. ปัจจุบัน เหมหงษา, พรรณี ลิ้มสวัสดิ์, รุจินาถ อรรถสิขฐ, อรุณลักษณ์ รัตนสาตี, บรรณาธิการ. สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน; 2542.
11. บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2559 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิ.ย. 2560]; จาก: http://www.lpnh.go.th/newlp/wpcontent/uploads/2013/10/nlem2016_announcement_ratchakitcha120459_20160412.pdf
12. Tanaka M, Yamamoto Y, Misawa E, Nabeshima K, Saito M, Yamauchi K, et al. Effects of aloe sterol supplementation on skin elasticity, hydration, and collagen score: a 12-Week double-blind, randomized, controlled trial. *Skin Pharmacol Physiol* 2016;29(6):309-17.
13. Kaur N, Fernandez R, Sim J. Effect of *Aloe vera* on glycemic outcomes in patients with diabetes mellitus: a systematic review protocol. *JB Database System Rev Implement Rep* 2017;15(9):2300-6.
14. Størsrud S, Pontén I, Simrén M. A pilot study of the effect of *Aloe barbadensis* Mill. extract (AVH2 0 0 ®) in patients with irritable bowel syndrome: a randomized, double-blind, placebo-controlled study. *J Gastrointest Liver Dis* 2015;24(3):275-80.
15. Langmead L, Feakins RM, Goldthorpe S, Holt H, Tsironi E, De Silva A, et al. Randomized, double-blind, placebo-controlled trial of oral *Aloe vera* gel for active ulcerative colitis. *Aliment Pharmacol Ther* 2004;19(7):739-47.